

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Demonstrationes
Chronologico-Historico-Juridico-Canonicæ**

Callenberg, Caspar

Coloniae, 1734

§. 4. Articulus Quartus Pertractat causam intrinsecam 8vam 9námque.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63192](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63192)

Belgic. L. 1. cap. 24. Cœnobium Thorense, quod est Illustre Nobilium Virginum
 Canoniarum Collegium.

Unde vides, mixta Collegia vulgò non tantùm à rudi plebe, sed à gravissimis
 doctissimisque Scriptoribus, rem ex professo tractantibus, simpliciter Canonissarum
 Collegia &c. vocari, nullo habito ad Viros respectu.

Et quid mirum? denominatio semper à digniori, potiori, & potentiori de-
 sumitur. L. Quidquid 27. §. 2. ff. de acquirendo rer. Domin. L. Queritur 10. ff. de
 statu homin. L. 1. in princ. ubi Gloss. & DD. de V. O. at in mixtis Ecclesiis (quæ
 primariò pro sequiore Sexu fundatæ sunt, quæque ex hoc sexu totius Collegii
 Caput habent) Canonissæ, sæpe Casarum, Regum, Principum, Marchionum,
 Ducum, & Comitum, ad minimum Perillustrium Parentum Filix; Canonissis
 Civilem Statum non egressis, & ad Servitium in Divinis præstandum vocatis;
 & numero passim, & Dignitate semper, tantùm anteeunt;

Ante alios quantum Pegasus ibat equos (a)

Ut ex sequentibus Articulis luculentiùs palàm fiet. Et ut Collegia illa mixta,
 licet ignobiles Canonicos contineant, à prædominante Perillustri Sexu Femineo,
 nihilominus vulgò in Germaniâ Teste experienciâ: Frey Adliche Stiffter:
 libera Nobilia Collegia, appellantur; ita pariter, licet ex viris mixta sint; tamen
 simpliciter Canonissarum Collegia vocitantur. Quamobrem, cum secundum
 communem usum,

Quem penes Arbitrium est, & mos, & norma loquendi (a)

Verba debeant intelligi, & Leges Canonésque explicari L. librorum 52. §. Quid
 tamen 4. ubi Bartol. ff. de legat. 3. L. labeo 7. de Supellect. legat. L. Cum Lanionis.
 L. 18. §. Item 3. ff. de fundo instruct. & communis usus, Collegia Canonissarum
 vocet, sive simplicia sint, sive mixta; hinc Lex Bonifaciana in C. Indemni-
 tatibus. §. penult. de Collegiis Canonissarum Secularium agens, ut ex Sphi illius
 summario liquet, complectetur, seu comprehendet tam Collegia Mixta,
 quàm Simplicia.

Unde et si transmitteremus, Caput Indemnitatibus, etiam præcisè circa præ-
 scriptam Abbatissis ætatem, esse correctorium, nihilo tamen illud minus, ob
 communem usum loquendi, & rationis identitatem, imò majoritatem, com-
 prehenderet Collegia Mixta.

§. 4. ARTICULUS QUARTUS

Pertractat causam intrinsecam suam gnâmqve.

Ratio octava, quæ cum septimâ non parùm sororiatur: Mixtum omne
 sequitur naturam sui simplicis magis digni. L. Queritur 10. ff. de statu
 homin.

(a) Ovid. (b) Horatius de Arte Poëtica.

Nu. 212.

Quare
 Mixta sim-
 pliciter vo-
 centur Col-
 legia Cano-
 nissarum?

Nu. 213.

Vocantur à
 Feminis
 Canonissarum Colle-
 gia, sicut à
 Feminis
 vocantur
 Collegia
 Nobilia.

Nu. 214.

Etiamsi C.
 Indem-
 nitatibus
 esset Corre-
 ctorium;
 compre-
 henderet
 tamen
 mixta, &
 quare.

Nu. 215. *Mixtum sequitur Naturam sui simplicis, magis digni, & prævalentis.* *homin. L. Cum aurum. in §. fin. ff. de auro & argent. Legat. L. Quidquid. 27. §. Cum partes. 2. ff. de acquirendo rerum. Dominio.*
 Et *Mixtum* omne judicandum ex eo, quod in illo prævalet, & præponderat. *Gonz. Gloss. 18. n. 15. cum seq. Lott. L. 2. q. 10. n. 67. Rota apud Cavaler. decis. 547. n. 2. cum aliis per addend. ad Buratt. decis. 103. litt. B. in fin. hinc Hermaphroditi secundum illum Sexum censentur, qui prævalet L. Quaritur. 10. ff. de statu homin. hinc si Universitas sit mixta ex Clericis & Laicis; si hi plures, coram Laico conveniuntur Judice; licet aliàs Clericus Laicum ad suum forum trahat *Socin. conf. 12. n. 17. Rosener in Thesaur. L. 11. cap. 47. n. 6.*
 Jam autem in Collegiis *Mixtis*, prævalent indisputabiliter tam dignitate, quam numero Canonice Canonissæ.*

Nu. 216. *Præstant Canonice Canonice dignitate, triplici ex Capite. Imò quia habent Mixti Caput, ex suo Sexu. 2dò Quia sunt Nobiles.* *Dignitate* quidem; tum quia Canonissæ ex suo sexu habent Abbatissam, totius Collegii Mixti Caput; tum quia Canonissæ, utpote Cæsarum, Regum, Principum, Ducum, Marchionum, Comitum; ad minimum, Nobilium Filia; Nobilitate suâ antestant Canonice, sæpè à stivâ & hara prodeuntibus, nunquam ferè civilem conditionem egressis. Nobilitas verò dignitas est Jure Civili. *Cacheranus decis. Pedement. 100. n. 47. Mantuanus in Dialog. Historiolog. class. 5. c. 95. n. 3. Guido Pap. Decis. Gratianopol. 90. Rosener. in Thesaur. L. 12. c. 14. n. 4. Bartol. in L. 1. n. 40. C. de Dignitat.*
 Tum denique quia Canonice ad servitium Canonicabus præstandum sunt destinati, qui primitus tantum nomine Presbyterorum, non autem Canonicorum veniebant.

Audiantur hâc super re Autores, omni exceptione majores: in quibusdam (scribit Cardinalis de Vitriaco Anno 1220. tanto tempore ante Bonifacium in Historiâ Occident. cap. 13.) *Teutonicorum Alemannorum Provinciis, sunt Mulieres, quas Canonicas Seculares, seu Domicellas appellant &c. hæ siquidem adeo personas accipiunt; quod nisi Filias Militum, & Nobilium in suo Collegio nolunt recipere &c. Clericorum autem, & Puellarum, & Juvenum sibi ministrantium cineta sunt obsequia.* En Clericos seu Canonicos Mixtorum Collegiorum in numero ministrantium.

3tiò *Quia Canonicos habent pro suis Ministris.* Et loquendo in particulari de quibusdam Collegiis *Mixtis*. *Guicciardinus in Descript. Belgii pag. 507. de Abbatissâ Mixti Collegii Thorensis: Ita quidem, ut splendide prorsus, & magnificè vivat, Sacellanos, atque Canonicos, item alios minorum gentium Administratos ad Cultum Divinum alat.* En Canonicos in Catalogo Administratorum.

Nominatum in Collegio Thorensi, Adonensi, De eodem *Thorensi* Collegio *Myræus L. de Canonic. cap. 64. Quibus quidem Virginibus in Sacris obeundis SUBSERVIUNT sex Canonice Seculares.* Hem! *Idem L. c. cap. 46. sic scribit: Porrò S. Bruno Archi - Episcopus Coloniensis.*

& Hannonia Reformator, *MONTIBUS* in Ecclesiâ B. Maria, qua S. Waltrudum dicitur, & *MALBODII* in Ecclesiâ S. Aldegundis, Saculares Præbendas Canonicales ordinavit. ET IN DICTIS ECCLESIIS STABILIVIT ALIA COLLEGIA CANONICORUM, QUI DOMICELLIS SUBSERVIRENT.

Idem cap. 47. singulatim de Canonissis Montensibus. Quibus quidem Canonici & c. ut Sacellani subserviunt.

Idem cap. 19. de Andennensi Collegio mixto: in primariâ autem Basilica refidet insigne Nobilium Virginum Canoniarum, quæ triginta sunt numero, Collegium: Quibus Canonici decem in Divinis subserviunt. Heus! heus! quoties Canonicos in albo subservientium reperis!

Guicciardinus in descript. Belgii pag. 456. de Montensi Collegio mixto: Ad didit Diva Gualtrudis & Canonicos aliquot; sed vix alii rei quam negotiis hujus Collegii procurandis. An Procuratores Dominis exæquamus?

Hinc ut Notat Molanus: Passim hujus Ordinis Canonica, suos Confratres vix alio loco habere dignantur, quam ut Sacellanos suarum Generosarum Dominationum; quamvis quædam inter eas sint Nuptiarum expectatrices, & Solicitatrices. Quod, ait, ex eo capite fieri arbitror; quia Abbatissa Jurisdictioni subsunt libr. 1. de Canonic. cap. 15. ita Vanespen. J.E.V. part. 1. tit. 33. cap. 2. n. 21. Et Canonissarum Administratos, Subservientes, Procuratores, Sacellanos, ipsas Canonissis ex æquo componemus?

Certè ipsum Jus Canonicabus Canonicos mixtorum Collegiorum posthabet. C. Dilecta 12. de Majoritat. & Obedient. ibi: Cum ipsa plerumque Canonicas suas, & Clericos sua Jurisdictioni subjectos & c. & infra Mandamus quatenus dictas Canonicas & Clericos. Ubi vides bis ab ipso Pontifice Canonicas Canonicis præhaberi, præponique. Unde legitimo argumento deducitur, quod non tam suapte arrogantia, quam Juris communis privilegio, Canonicis Canonissæ præferantur; quia illis ab ipsomet Pontifice in textu præponuntur: Sicut Glossa in c. Constitutis 23. de Appellat. concludit, quod Grandensis Patriarcha de Jure communi præcedat Cardinalem; quia capitis illius superscriptio sic habet: Idem Grandensi Patriarcha, & S. Vitalis Presbytero Cardinali: Et sicut Glossa in c. 1. de Decimis, quia ejusdem capitis superscriptio sic habet: Gregorius nonus Fratribus Prædicatoribus, & Minoritis: colligit Prædicatores præferri Minoritis: ibi: Nota primò ex superscriptione quod Prædicatores præferuntur Minoribus.

Per Clericos autem c. dilecta de Majorit. & Obed. intelligi Canonicos, apud Canonistas in confesso est. Gloss. in c. dilecta cit. dum ait: agi ibi de Canonicis & Canonissis. Geminian. in c. Indemnitatibus. §. supradicta. n. 4. ibi: Quæro an cum istis Mulieribus possint esse Canonici Seculares? dicit Joan. Andrea: quandoque habitant permistim, & se remittit ad notata per se in c. dilecta de majorit. &

Andennens.

Aliisque passim.

Nu. 217. Ipsum Jus, Canonibus Canonicos in mixtis Collegis postponit.

Nu. 218. Præmittent, quæ in Jure præponuntur.

Nu. 219. Per Clericos C. Dilecta de Majorit. & Obed. intelliguntur Canonici.

obed. in princ. Joan. Andr. in *c. Indemnitatibus de Elect. in 6. n. 3. V. Canonici Seculares.* ibi : *Qui etiam talibus (nempe Canonissis) sunt quandoque permitti, ut in c. dilecta. de majorit. & obed. in princ.*

Nu. 220.

Canonica
in Mixtis
Collegiis
digniorum
locum ob-
tinent.

Ob quæ nemo dubitare potest in mixtis Collegiis Primas Canonicabus deberi, tanquam Excellentioribus. Quod etiam disertis verbis pronuntiant Molanus & Myræus : hic Libr. de Canonicis cap. 14. de Nivellensi Cænobio ita scribens : *Modò est Capitulum utriusque Sexus, in quo Canonica, eaque Nobiles, & Seculares DIGNIOREM Locum obtinent ;* & ille in *Indice Sanctorum Belgii V. Sancta Gertrudis Virgo.* ibi : *Nivella & c. modo est Capitulum utriusque Sexus, in quo Canonica eaque Nobiles, & Seculares digniorem obtinent Locum.*

Nu. 221.

Canonica
in mixtis
Collegiis
passim etiã
numero
prævalent.

Quod Molanus, & Myræus de Nivellensi Collegio mixto pronuntiârunt ; id de omnibus mixtis optima docet Magistra, Experientia.

Nu. 222.

Sunt Freckenhorsti

34. Cano-
nissa præter
Abbatissã.
7. tantum
cum Decano
Canonici.

Quod autem non dignitate duntaxat, sed & numero Canonicis Canonice in plerisque omnibus Collegiis mixtis prævaleant, inductione facile evincitur.

Nu. 223.

Herisis
sunt pluri-
ma Cano-
nica ; duo
tantum
Canonici,
iique Cu-
rati.

Hoc ipsum, quo de tam acriter pugnatur, Freckenhorstense Collegium ; etsi præter Abbatissam quatuordecim recenset Canonissas ; Septenos tamen unã cum Decano, huic numero includendo, tantum numerat Canonicos. Bolandus in *Actis Sanct. Belg. in Vita Thiatilda in addend. ad 30. Januarii pag. 1156. n. 15.* Ibi : *Sunt autem Canonica præter Abbatissam XIV. septem Canonici unã cum Decano.* En Canonicarum numerus altero tanto major est.

Nu. 224.

Sunt Essen-
dia 50. Ca-
nonica, 20.
tantum
Canonici.

Collegium Canonissarum mixtum Herisense (cui causæ præsentis actrix gloriosè præest) etsi præter Abbatissam, Præpositam, Decanam, Cantricem, plurimas alias habeat Canonissas ; attamen duos tantum exhibet Canonicos, eosque Curæ Pastoralis exercitio occupatos ; ut scires hujusmodi Canonicos Servitii Sacri potissimum causã Canonicabus adjectos.

Nu. 225.

Nivella
fuere 42.
Canonissa,
30. solum
Canonici.

In Collegio Canonissarum Essendiensi, non procul Freckenhorstensi, & Herisensi adsito ; fundatæ sunt Canonissæ omnino quinquagena, Canonici tantum viceni, Wex. in *Ariadn. Carol. part. 4. decad. 1. cas. 11. §. 6. n. 50.* ibi : *Fam Anno Christi 871. à Beato Alfrido IV. Episcopo Hildesiensi, fundata, consecrata, & dedicata erat ea Ecclesia, in favorem quinquaginta Illustrium, & Generosarum Personarum, ex Augustâ Ducum, & Comitum & c. Stirpe Natarum, & viginti Canonicorum.* En numerum Canonissarum seliqui altero majorem.

In Collegio Nivellensi præter Abbatissatum sunt Præbende 72. Vanespen. *part. 1. tit. 33. n. 11.* Et tamen illic tantum Canonici sunt Triceni. Guicciard. in *Descript. Belg. pag. 353.* Ergo præter Abbatissam illic fuere Canonice 42. quanto, si eas ad Canonicos referas, excessu ! numerus tamen hic temporum injuriã accisus videtur. vid. num. 129.

De Collegio Andennensi scribit Myræus L. de Canonic. cap. 19. *In primariâ autem Basilica residet insigne Nobilium Virginum Canonicarum, quæ triginta sunt numero, Collegium, quibus Canonici decem in Divinis subserviunt.* En Canonicarum hic numerus, duplo major est.

De Collegio Secanico Testis est Bruschius in Chronolog. Monasterior. pag. 530. *V. Secanis: Seccingense Cœnobium inchoatum, octoq̄ue Canonissis, & quatuor Canonici fundatum.*

Numerosissimum est à Canonicabus Thorense Collegium, & tamen sex tantum alit Canonicos. Myræus libr. de Canon. cap. 64. *Quibus quidem Virginibus in sacris muneribus obeundis subserviunt sex Canonici Seculares.* De splendore hujus Collegii vid. N. 180.

Plurimas teste experienciâ habet Canonissas Collegium *Borghorstenense*, & tres tantum Canonicos.

Plurimas recensent Canonicas Collegia Diekirchianum, Eltinentse, Novesiense, Susterense, Vredense, Willichianum, aliâque (quæ singulatim referre longum foret) complurima. Et tamen si in eorum Canonicos inquiras,

Apparent rari Nantes in gurgite vasto.

Nempe Collegia isthæc primariò pro Sexu Femineo, Nobilique sunt fundata; qui Sexus cum ad cultum divinum indigeret Officiis masculinis, additi sunt (per modum Mantissæ, & Auctarii loco tanquam Sacellani, secundariò quidem) Presbyterii plures, vel pauciores, pro Fundatoris arbitrio. Hi autem Presbyterii successu temporis

(Quid non longa dies, & seri invertitis anni)

quando à communi vitâ recessum est per Canonissas, & ipsi communitati vâle dicto, *Canonicorum* sibi nomen indiderunt. Audi Vanespenum J. E. V. part. 1. tit. 33. n. 20. ita de hujuscemodi Canonicis & Canonicabus loquentem: *Habebant, qui Canonicabus Sacra ministrarent, eâque exequerentur, quæ Ordo Ecclesiasticus Sexui femineo non permittit. Hi primitus etiam ex communibus Monasterii bonis alebantur. At dum Canonica ad vitam secularem transiêre, etiam ipsi Presbyterii sensim in Canonicos seculares transiêrunt.*

Confirmantur hæc ex primogeniâ hujus ipsius, de quo tam acriter controversatur, Collegii Freckenhorstenensis *Fundatione*, olim in causâ Dominorum zur Mühlen & Geisberg per Rotam canonizatâ. Certè ex *Fundatione* illâ luculentè patet, nec primitus Freckenhorsti Canonicos, sed simplices Clericos fundatos; eosque nequaquam ad Electionem Abbatissæ (quæ penès solum Sexum femineum stabat) vocatos fuisse de simplicibus Clericis, seu Sacerdotibus Freckenhorsti fundatis, constat ex illis *Fundationis* verbis: *Filios & Filias nobis adoptamus: Filios quidem Sacerdotes Dei altissimi cum Diaconibus, quorum Luitoldus Senior Primi-*

Nu. 226.

Andenna
30. Canonica, 10.
duntaxat
Canonici.

Nu. 227.
In Collegio
Secanico 8.
Canonissa,

4. Canonici.

Nu. 228.
Thora tantum 6. Canonici.

Nu. 229.
Borghorsti tres solum Canonici.

Nu. 230.
Pleraque Collegia plurimas Canonissas, paucos habent Canonicos.

Nu. 231.
Quando Mixtorum Collegiorum Clerici sine facti Canonici.

Nu. 232.
Freckenhorstana Fundatio Clericis suis, nec

nomen Canonici, nec jus dat eligendi Abbatissam.

cerius erit. *Venturis diebus eterno Deo oblationem facient pro remedio salutis animarum nostrarum.* Et infra: *Luitoldus habitabit in domo Curtiferi Stauffen: reliqui Sacerdotes cum Diaconibus, habitabunt in casis in strata versùs Hotmar.*

Nu. 233.
Ius mixto-
rum Colle-
giorum
Mares,
Clericos,
non Ca-
nonicos
evocat.

Quæ ibi mentio *Canonicorum* & solas autem Feminas à Fundatione ad Electionem Abbatissæ Freckenhorstensis vocari, verbis istis liquidissimè constat: *Adoptamus filias ingenuas &c. post mortem meam prefigimus ipsis Thiatildam, Dei famulam, qua ipsas regat: quâ decedente NB. SORORES* (omittuntur hic Presbyteri & Diaconi) *ALIAM &c. ELIGANT*, & infra: *Thiatilda, aut illius in perpetuum SUCCESSORES à SORORIBUS ELIGENDÆ.* En solæ Sorores & Feminae vi Fundationis Freckenhorsti, non autem Presbyteri & Diaconi eligunt; ut scias illos primitus haud fuisse Canonicos, utpote voce in Capitulo carentes, sed fundatos, ut *Aeterno Deo Oblationem faciant, pro Remedio salutis animarum* pro Fundatoribus, & Virginibus Canonicabus in Divinis subserviant. juxta Num. 219.

Nu. 234.
Collegia
hujusmodi
à digniore
& numero-
sore Cano-
nicarum
parte, Col-
legia Ca-
nonissarum
vocanda.

Et hinc Gregorius nonus circa Annum 1230. quando jamtum Presbyteri in Seculares Canonicos evaserant, vide Num. 218. Nomenque Canonicorum usurpabant, eos non Canonicorum dignatus est Nominè in *C. Dilecta de Major. & Obed.* sed simpliciter *Clericos* appellavit, ibi: *Cùm ipsa plerumque Canonicas suas, & Clericos &c.* Et infra: *Mandamus, quatenus dictas Canonicas & Clericos &c.*

Ex quibus omnibus quàm clarum est, Canonicas Canonicis in Collegiis mixtis Dignitate peræquè ac numero antestare, tam consequenter evidens est, isthæcce Collegia à digniore & potiore parte Canonicarum dijudicanda, adeoque indubitè Dispositioni Capituli *Indemnitatibus*, freudentibus etiam Adversariis permitenda esse.

S. QUARTI ARTICULUS QUINTUS.

Deducit decimam, & undecimam Rationem.

Nu. 235.
Mixtum
regulatur à
simplici si
ab hoc ori-
ginem tra-
hat.

Ratio decima: Quando Mixtum habet Originem suam à simplici, regulatur à simplici; *Tuschus litt. M. concl. 2927. n. 10.* Rem enim à suâ Origine metimur. *L. id quod 33. ff. de donat.*

Sed Collegium Freckenhorstense, quod juxta primogeniam Fundationem solas Sorores ad Electionem Abbatissæ vocabat juxta Num. 232. ab origine primâ erat formaliter simplex. Dico formaliter simplex; quia licet ab origine primâ Freckenhorsti jam adessent Presbyteri, qui Canonicabus inservirent, lidem tamen
cùm